

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput II. Quantitas requisita ad furtum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

10 Furtum & rapinam esse peccata ex genere suo mortalia, declarat Apostolus 1. Cor. 6. dicens: *Neque fures, neque rapaces regnum Dei possidebunt.* Enimvero iniustitia, quam continent, est ex suo genere mortalis.

11 Nec contrarium dicitur Prov. 6. *Non grandis est culpa, cum quis furans fuerit, &c.* Quia (ut S. Thomas a. 6. ad 1. observat) id ibi dicitur vel propter necessitatem inducentem ad furandum, que diminuit, vel totaliter tollit culpam. Unde subditur: *furatur enim, ut esurientem impleat animam.* Vel id dicitur, non absolute, sed comparative ad adulterium, uti manifestum est ex contextu. Unde V. Beda: *Furtum, non ex sua estimatione, sed ex comparatione peccati majoris, id est adulterii, non grandis esse culpa perhibetur.* Sicut Hierusalem peccans dicitur: „ Justificata est Sodoma ex te; „ non quia Sodoma nulla, vel parca, sed quia Hierusalem plura peccavit.

12 Fures etiam se excusare non possunt, ex hoc quod omnia bona jure naturæ sunt communia. Neque enim hoc verum est positivè, sed negativè, in quantum jure naturæ particularibus non sunt applicata, sed jure gentium dumtaxat. Sed ex quo jure gentium facta est ipsorum applicatio & divisio, lex naturæ prohibet illa furripere, juxta illud Augustini lib. 11. Confess. c. 4. *Furtum certe punit lex tua Domine, & lex scripta in cordibus hominum, quam ne ipsa quidem delet iniquitas. Quis enim fur equo animo furem patitur? Nec copiosus adactum inopia.*

13 Porro furiorum iam multa sunt genera (ait Catechismus Rom. p. 3. c. 8. n. 6. & 7.) ut ea dinumerare sit difficillimum; quare de his duobus, furto & rapina, dixisse sat erit, ad quæ... reliqua... referuntur. Non soli itaque illi sunt fures, qui res alienas occultè furripiunt, sed illi etiam sunt fures, qui furto sublatas res emunt, vel aliquo modo inventas, occupatas, aut ademptas retinent. At enim Augustinus l. 50. homil. 9. „ Si invenisti, & non reddidisti, rapuisti. „ Quod si rerum dominus nullâ ratione inveniri potest, illa sunt bona in usus pauperum conferenda... Eodem se alligant scelere, qui in emendis vendendisque rebus fraudes adhibent... Graviore & iniquiore in hoc furiorum genere sunt ii qui fallaces & corruptas mercas vendunt pro veris & integris; quivè pondere, mensurâ, numero & regulâ decipiunt emptores... Furtum etiam apertum est operariorum & artificum, qui totam & integram mercedem ab iis exigunt, quibus ipsi justam & debitam operam non dederunt. Nec verò distinguuntur à furibus servi dominorum, rerumque custodes infidi: quin etiam eò sunt detestabiliores (quam reliqui fures, qui clavibus excluduntur) quod furaci servo nihil domi obsignatum, aut occlusum esse potest. Furtum præterea facere videntur, qui fictis simulatisque verbis, quivè fallaci mendacitate pecuniam extorquent; quorum eò gravius est peccatum, quod furtum mendacis cumulant. Illi quoque in furtum nume-

Tom. II.

ro reponendi sunt, qui cum ad privatum aliquod publicumve officium conducti sunt, nullam vel parvam operam navantes, minus negligunt mercede tantum ac pretio fruuntur.

Rapina etiam patenti latet: nam qui debitam operarii mercedem non persolvunt, sunt rapaces... In hoc quoque crimine rapacitatis includuntur, qui quæ Ecclesia Praesidibus & Magistratibus debentur vectigalia, tributa, decimas, & reliqua hujus generis, non dissolvunt, vel intervertunt, & ad se transferunt. Huc etiam referuntur feneratores, in rapinis acerrimi & acerbissimi, qui miseram plebem complicant & trucidant usaris... Item rapinas faciunt nummarii Judices, qui venalia habent judicia, & pretio numeribusque delinunt, optimas tenuiorum & egenium causas everiunt. Frandatores creditorum, & inficiatores debiti, quique sumpto temporis spatio ad solvendum suâ vel alienâ fide merces emunt, neque fidem liberant, damnabuntur eodem rapinarum crimine: sicut & omnes in solvendo ita morosi, ut non nisi per litem cum sumptibus creditoris cogi possint ad solvendum. Et qui prodigalitate, luxuriâ, comestationibus, ludis, luxu creditoribus decoquunt; debitaque contrahunt, cum sciant se non esse solvendo; & qui bonis cedunt in fraudem creditorum; & qui dolo à creditoribus imperant remissionem partis debitorum, fingentes se totum solvere non posse, cum reverâ possint; & Dynastæ, qui contra jus auferunt aliquid à subditis, aut etiam ab extraneis; & illi milites, vel militum Ducis, qui in bello injusto prædas ex hostibus accipiunt; & rursum milites, qui etiam in bello justo, absque jussu Principis, vel Ducis, agros populantur, vel domos incendunt, vel in itinere, hyemalibusve stationibus, rusticos vel cives hostilem in modum vexant, spoliant, pecuniamque seu alia, præter id quod sibi constitutum est, extorquent; & quicumque res naufragorum diripiunt (quos anathemate percussunt varia Concilia, Romanum sub Gregorio VII. Lateranense III. sub Alexandro III. cap. 24. &c.) denique raptiores dicuntur à SS. Patribus, qui, in frugum inopia, comprimunt frumentum, faciuntque ut suâ culpâ rarior ac durior sit annona; quod etiam valet in rebus omnibus ad victum & ad vitam necessariis, ad quos illa Salomonis pertinet execratio: „ Qui abscondit frumenta, maledicetur in populo.

CAPUT II.

Quantitas requisita ad furtum mortale.

15 V Aldè difficilis est exacta determinatio istius quantitatis: quia difficillimum, imò vix aut ne vix quidem possibile est definire, quantum præcisè quantitas ad hoc ita requiratur, ut minor non sufficiat. Nec hoc solum habet locum in furtis, sed & frequenter in aliis peccatis. Quia quemadmodum Medici de multis morbis certi sunt, quod ex se lethales sint, & de multis, quod soli mortem non inferant,

at de plerisque incerti, sine an non sint mortiferi; ita & Theologi de multis peccatis sciunt quod lethalia sint, de multis quod talia non sint; at de plerisque adeo incerti, ut *difficillimum sit invenire* (inquit Augustinus l. 21. de Civit. Dei c. ult.) *periculosissimum desinare. Ego certe* (prosequitur Aquila Doctorem) *usque ad hoc tempus, cum inde satagerem, ad eorum indaginem pervenire non potui. Et fortassis propterea lateam, ne studium proficiendi ad omnia peccata cavenda pigrescat.* Ex qua Augustini confessione conficitur, animarum Directores non posse semper determinare an hoc vel illud peccatum, de quo interrogantur, mortale sit, an veniale tantum, sed in multis cum Augustino fateri debere hoc sibi esse incertum; imò se nescire; quod & ipsimet interrogantibus utile est confiteri, ut dum dubitant, sine hoc vel illud mortale, an veniale tantum, illud vel idè studiosè caveant, ne se periculo peccati mortalis exponant.

16 Dixi cum Augustino, &c. ut ad humilem Augustini confessionem reflectant, qui passim in omnibus definire audent, hoc esse mortale, istud veniale dumtaxat. Vel enim se existimant scire, quod nescivit Augustinus; vel licet Augustino inferiores, temerè definire audent, quod ausus non fuit Augustinus, imò agnovit sibi esse periculosissimum definire. Et hoc non sine suo aliorumque periculo. Sunt enim alii causa, quod dum sibi persuadent solum venialia esse, quæ reverà mortalia sunt, minus sollicitè ea caveant, periculoque salutem suam exponant.

17 Ut igitur ad propositum redeamus, quàm difficile sit determinare præcisam quantitatem necessariam ad furtum mortale, satis ostendit magna opinionum hac in re diversitas: lucem tamen aliquam dabunt regulæ sequentes.

18 *Regula prima:* pro ritè formando iudicio de furto, num sit mortale, an veniale, duo potissimum consideranda sunt, nimirum ex parte rei ablatæ ejus quantitas, aut valor; & ex parte personæ cui auferretur, sine multum vel parum rationabiliter invitus. Patet ex furti definitione, ex qua habemus ista duo esse furto intrinsicæ, rem scilicet ablatam, & quod ablatio ista fiat domino rationabiliter invito.

19 *Regula secunda:* cum ex dictis certò determinari non possit aliqua certa quantitas, infra quam furtum ratione parvitatis materiæ semper sit veniale dumtaxat, & supra quam semper mortale, videtur hoc petendum ex communi æstimatione prudentum, qui talem quantitatem sic judicant notabilem, ut dominus in ejus ablatione sit rationabiliter multum invitus. Eò quod rerum valor à communi prudentum æstimatione pendeat, ex variis considerationibus sic vel sic judicantium, habitâ ratione commodi quod ex earum possessione & usu homines percipere solent; habitâ etiam ratione temporis & loci. Quia res uno tempore & loco communiter pluri æstimatur quàm alio.

Regula tertia: datur aliqua quantitas, quæ five à paupere, five à divite, vel etiam à ditissimo auferatur, sufficit ad mortale peccatum, etiam si ditissimus ex ablatione ipsius in sua persona quoad victum & vestitum non multum incommodetur. Quia ex ipsius ablatione multum equidem incommodari potest in facultate de ea disponendi in ordine ad varias functiones & onera sustinenda. Et talis quantitas communi Doctorem sensu ac iudicio, est valor unius aurei, seu decem Juliorum, vel trium florenorum Brabantiorum. Furtum proinde unius aurei valde probabiliter æstimatur mortale, etiam si persona cui furripitur, sit Rex, vel Princeps, vel homo ditissimus. Quia licet aureus videatur res parva comparative ad divitias immensas Regis, vel Principis, est tamen res secundum se absolute magni valoris in ordine ad usus humanos: utpote in ordine ad quos est notabiliter utilis & commoda; cum sufficiat ad stipendium diurnum decem militum v.g. Gravititas verò furti per se spectanda non est à sola paupertate vel divitiis ejus cui auferretur, sed à valore rei quæ furripitur. Si enim valor ipsius in ordine ad usus humanos sit magnus, damnum ipsius censetur magnum, five res illa auferatur Regi, five pauperi.

Regula quarta: valde etiam probabiliter auferunt multi, duos regales, id est decem asses Belgicos, moraliter loquendo, esse materiam sufficientem ad furtum mortale, five quis illam furripiat à communi cive vel mercatore, five à Rege vel ditissimo homine. Ita Sylvius, & alii apud ipsum. Tamen enim respectivè ad Regem, vel hominem ditissimum, seu potius respectivè ad divitias ipsorum duo regales non videantur quid magnum, sed modicum; sicut unus aureus respectivè ad decem, viginti, vel centum aureorum millia, non videtur quid notabile; in se tamen, & secundum se est quid notabile; cum sufficiat honesto operario ad victum & stipendium diurnum, essetque furibus magna furandi illecebra contra Republicæ bonum, si absque mortali furari possent duos regales, tam à ditissimis, quàm à mediocriter divitibus, & honestis artificibus vel civibus: cum eos furandi occasiones sint admodum frequentes, & ex his commodum non modicum furibus proveniret. Unde (Navarro teste) quibusdam in Diocesisibus, de consilio virorum doctorum ac prudentum, statutum est, ut excommunicatio pro furto duorum regalium concedatur.

Nec dicas quod furtum duorum regalium viro prædiviti non afferat notabile incommodum vel damnum. Tum quia licet non afferat ipsi notabile incommodum, vel damnum in ordine ad victum & vestitum ipsius, ipsum tamen privat facultate disponendi de re in se & secundum se notabili; affertque ipsi notabile incommodum & damnum in ordine ad varias functiones vel usus, ad quos quantitas

illa applicari potest: utpote quæ Regi sufficit ad solvendum stipendium diurnum duorum militum.

23 Tum quia materia furtiva hinc distinguenda est à materia damnificativa: quia materia aliqua potest esse furtivè levis, licet damnificativè sit gravis, & contrà. Subula namque furto sublata futuri, vel acus factori est furtivè levis, damnificativè tamen gravis, si contingat futorem vel factorem, ob furtum illius à labore cessare debere toto uno die, cum ex hoc privetur honestà illius diei sustentatione. Quo tamen non obstante fur illius non incurret excommunicationem contra fures latam: utpote quæ non incurritur nisi ob furtum materiae furtivè gravis. Ex adverso aureus furto sublatus homini ditissimo, modicum ipsi incommodum affert in ordine ad victum & vestitum ipsius, modicum etiam damnnum ut sic affert personæ ipsius: quia tamen in se & secundum se est materia notabilis, furtum illud est furtivè grave, licet damnificativè leve, sensu dicto. Simile quid accidit ex parte involuntarii domini, ad furtum requisiti; contingit enim dominum esse notabiliter invitum, si ipsi auferatur res, secundum se levis, cui multum afficitur, & quidem magis invitum, quam si auferretur ipsi illa pecuniæ quantitas quam Doctores passim concedunt sufficere ad furtum mortale; furtum tamen illud, licet domino adferat notabile incommodum, seu privationem rei quâ multum delectabatur; non est furtivè mortale, sed veniale dumtaxat. Sic ex adverso dicunt Doctores, furtum aliquod posse esse grave ex parte materiae furto sublatae, sic tamen ut non sit mortale, eò quod dominus non sit notabiliter invitus, vel non sit invitus quoad substantiam, sed quoad modum dumtaxat; quomodo censent aliquando contingere, quod filius à patre surripiat unum aureum, absque peccato mortali. Qua de re plura infra.

24 *Regula quinta:* aliquo nihilominus sensu verum est quod Arragonius, Valentia, Layman, Bonacina & alii dicunt, eandem quantitatem, quæ parva est respectu divitis, posse esse magnam respectu pauperis; per consequens, dum materia furti non est in se & secundum se absolute magna, videndum an non sit magna respectivè ad personam cui auferatur. Tamen enim furari sex asses Belgicos v. g. non sit furari materiam, seu quantitatem magnam absolute, & secundum valorem quem habet in ordine ad commercia; est tamen furari materiam, seu quantitatem magnam respectivè ad personas, quæ à mane in seram noctem laborare debent, ut eam acquirant, & à fortiori respectu personarum, quæ ne totâ quidem die, à mane in seram noctem laborando, quantitatem illam acquirere possunt: meritò enim reputatur materia magna respectu eorum, quibus tanti constat acquisitio illius: cum sit eos spoliare pretio, imò plusquam pretio & valore laboris magni, sicut & susten-

tatione diurnâ, vel plusquam diurnâ. Igitur materia, quæ respectivè ad divitem reputatur levis ob abundantiam, meritò reputatur gravis respectivè ad pauperem, ob longè minorem abundantiam, & quia pauper longè plus laborare debet ut acquirat quinq; quàm dives ut acquirat decem, & quia quinque pauperi sufficiunt ad honestam sustentationem diurnam; diviti verò ad eam non sufficiunt decem, nec plerumque viginti, &c. Materiae proinde furtivæ gravitas taxari non debet penes solum valorem, quem habet in ordine ad publica commercia, sed vel inde, vel etiam penes valorem quem habet in ordine ad privatas necessitates & usus, sicut & penes laborem respectivè impendendum pro illius acquisitione. Sic enim taxavit Sapiencia Patris Luc. 21. dum plus estimavit donum duorum minorum arario Templi factum à paupercula vidua, quàm dona in se absolute longè majora divitum: *Verè dico vobis, quia vidua hæc pauper plusquam omnes misit: nam omnes ex abundantia sibi miserunt; hæc autem ex eo quod deest illi ad victum.* Unde patet quòd vel tres asses furari ei qui toto die nêre debet ad eos lucrandos, & cui quantitas ista sufficit ad diurnam sustentationem, sit furari quantitatem furtivè magnam, adeoque furtum mortale.

Et quia de ratione intrinseca furti est quòd 25 dominus sit rationabiliter invitus, & de ratione intrinseca furti mortalis, quòd sit rationabiliter multum invitus; hinc etiam iudicium furti mortalis pendet intrinsecè à circumstantiis personarum furis, & ejus cui sit furtum: plerumque enim dijudicari nequit, an dominus sit vel non sit, vel an sit rationabiliter multum vel parum invitus, nisi consideratis circumstantiis illis. Siquidem dominus non est rationabiliter invitus, si accipiens in extrema sit necessitate, vel ipse dominus sit debitor adeò morosus, ut creditor ab ipso recipere nequeat sibi debitum, nisi ipsi surripiat in justam compensationem. Neque ex hoc quòd dominus sit rationabiliter multum invitus rem suam sibi surripit ab extraneo, eo ipso talis censetur respectu uxoris vel filii. Et hinc sit

Regula sexta: tamen Doctores, ut supra 26 dixi, majorem, imò duplè majorem quantitatem requirant ad mortale furtum filii respectu patris, vel uxoris respectu mariti, quàm ad mortale furtum extraneorum; hinc tamen non sunt laxanda habena; nec dicendum cum Card. de Lugo saltem 50. aureos requiri ad mortale furtum filii Principis, vel (cum Lessio & Dicastillo) à mortali excusari filios à parente divite furantes duos vel tres aureos. Quandoquidem doctrina ista videatur periculosa, solusque Deus norit in qua præcisè quantitate mortaliter peccent filii, furantes à parentibus suis. Ideòque periculosum sit ipsos temerè à mortali excusare peccato, dum materia in se notabilis est.

1º. quia Scriptura sacra temeritatem illam 27

damnate videtur, dum dicit Proverb. 28. *Qui subtrahit aliquid à patre suo, & à matre, & hoc dicit non esse peccatum*, vel non esse mortale, dum materia est gravis, *pariceps homicida est*, quia occidit animam suam, vel alterius, cui hoc dicit.

28 2°. septimo Decalogi præcepto filiis, æquè ut aliis, dicitur: *Non furivm facies*, id est alienum non surripies, absque consensu domini, dum haberi potest. Unde Catechismus Rom. hîc dicit, furti reos esse filios & uxores à patribus & maritis surripientes.

29 3°. doctrina illa portam latam aperit domesticis furtis, ex quibus mala multa nata sunt sequi, graves utique discordiæ, suspensiones, & judicia temeraria, jactura magna rei familiaris quam pater reservabat ad usus necessarios.

30 4°. illius doctrinæ patroni nimis facile præsumunt, vel permittunt filiis præsumere, quòd pater hujusmodi furtis non multum dissentiat; cum contrarium potiùs præsumendum sit: quia filius ex una parte debet parentibus honorem, qui exigit ut nihil notabile agat, nisi requisito eorum consensu; ex alia parte obligatio quam habent parentes erga filios, & alios qui ad suam curam pertinent, exigit quòd non sint faciles in consentiendo hujusmodi furtis. Ad partem enim pertinet jus administrandi bona familiæ, cognoscendique & judicandi quos in usus impendi debeant. Ipsi quoque ex officio incumbit impedire luxum, vanitates, & superfluos usus, propter quos furta illa frequenter committuntur. Si enim rationabilis causa surripiendi ut plurimum intervenire dicatur, cur non petitur expressus patris consensus? Quis non vider, fundamentum esse præsumendi quòd occultè surripientes in conscientia existiment non obtinendum consensum, si peteretur; sed parentes rationabiliter negaturos, ob rationes quas filiis exponere non solent, quarum una est quòd sciant filios vel filias frequenter cupere hanc vel illam pecuniæ quantitatem, ut in vanos vel malos fines expendant.

31 Per hæc tamen non intendo dicere, quòd filii semper mortaliter peccent dum aliquid in se notabile parentibus surripiunt, absque expresso ipsorum consensu; sed quòd per hoc periculo se exponant peccati mortalis, nisi ex indicis particularibus satis ipsis constet de tacito consensu ipsorum; quòdque Confessarii faciles esse non debeant in excusandis occultis ejusmodi surreptionibus.

32 *Regula septima*: de Religiosis furantibus de bonis Monasterii, non est philosophandum uti de filiis, quasi tanta quantitas requiratur ad mortale furtum ipsorum, quanta requiritur ad mortale furtum filiorum. Quia licet filii sint Monasterii cap. licet de sepulturis; est tamen inter filios Religiosos & sæculares differentia magna. Tum quia Religiosi non sunt hæredes in spe bonorum Monasterii, sive nullum habent jus successione, nec capacitatem

proprietas, uti habent filii sæculares. Tum quia longè alia est professio ipsorum ac sæcularium, longèque majorem perfectionem, seu perfectiorem abdicacionem rerum temporalium profitentur, ratione voti paupertatis. Idèdque Superior ipsorum jure præsumendus est magis rigorosè invitus respectivè ad ipsos, quàm pater carnalis respectivè ad filios carnis suæ. Unde nimis laxa, religiosæque disciplina noxia videtur opinio Soti & Rodriguez, ad mortale furtum in ipsis requiritur duos aureos; sicut & opinio Petri de Ledesma, aientis in ipsis ad mortale furtum non sufficere octo vel novem regales. Imò rationabilius dicitur in ipsis sufficere duos regales, sive eam quantitatem quæ sufficit in secularibus non filiis ad furtum mortale. Ita Rebelius, Azorius, Grassius, Bonacina, alique communiùs. Et ita anno 1594. determinatum fuit in Congregatione Generali Patrum Societatis. Congregatio verò Fulienfium, tametsi divitum, in suo Generali Capitulo, unanimi voto decrevit, summam unius Julii, id est sex circiter assium Belgicorum, esse sufficientem in Religiosis istius reformatissimæ Religionis ad furtum mortale, prout refert Bartholomæus à S. Fausto disp. 34. q. 51.

Suarez tamen cum plerisque aliis censet, 33 mortalis furti facile non condemnandos Religiosos, esculenda & poculenta ad usum suum surripientes (licet in eo notabilem sæpè indecentiam committant contra religiosam perfectionem) nisi damnificatio Monasterii foret nimia, vel res illæ, non ad unum actum comedendi vel bibendi surriperentur, sed valde magna in quantitate, ut occultè retentæ paulatim consumerentur.

CAPUT III.

Casus in quibus mortale est repetitis vicibus sic furari modica, ut exinde tandem excrescat quantitas magna.

34 **P**rimus casus est, dum multi ab uno aliquo homine auferunt singuli modicam quantitatem, ita tamen ut ex modicarum illarum quantitatum collectione, dominus grave damnum patiat, ut dum ager vel vinea à multis hominibus concurrentibus vastatur; qui si simul conspirent ad istud totale damnum, adedque singuli confluant ad totalitatem illius, singuli mortaliter peccant, & singuli (juxta dicta de restitutione) in solidum tenentur ad restitutionem totius damni. Si tamen non conspiraverint, sed fortuito occurfu, non adjuvantes alter alterum, quid modicum de vinea singuli vastaverint, singuli venialiter tantum peccaverunt, solumque tenentur ad restitutionem pro parte sua; quippe qui ad alias damni partes non influxerunt, ut supponitur.

35 Secundus casus est, dum unus à diversis personis modicum surripit, ex quo singulari quidem personæ leve damnum patitur, sic tamen ut ex omnibus damnis simul spectatis gra-